

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

En hårfin skillnad mellan urval och censur

En analys av censurdebatten 2012 angående Tintin i Kongo

Gabriella Lundberg & Josefine Norin

2018

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Medie- och kommunikationsvetenskap
Kommunikationsprogrammet: Inriktning professionellt skrivande
Medie- och kommunikationsvetenskap 61-90

Handledare: Gábor Bora
Examinator: Per Vesterlund

Abstract

Titel: En hårfin skillnad mellan urval och censur

Författare: Gabriella Lundberg & Josefine Norin

Handledare: Gábor Bora

Ämne: Medie- och kommunikationsvetenskap

Vårt syfte med undersökningen har varit att analysera censurdebatten kring Tintin i Kongo från 2012. Med utgångspunkt från argumentet att barn måste skyddas från kontroversiell litteratur har vi framför allt varit intresserade av att förstå hur nyanser av debatten skapats genom den argumentation och det språkbruk som debattörerna har använt sig av.

Teoretiska utgångspunkter: Dagordningsteori. Gestaltningsteori.

Frågeställningar:

1. På vilka sätt är debatten kring Tintin, censur och barns förmåga att hantera kontroversiell litteratur intressant för vår förståelse av hur vi använder språk för att kommunicera?
2. Vilka uttalar sig i debatten kring censuren av Tintin?
3. Vilka argument används?
4. Vilka är några vanligt förekommande teman i böcker för barn mellan 6-9 år 2017?

Metod: Vårt tillvägagångssätt för att kunna besvara frågorna har varit att använda oss av textanalys.

Material: Vi har till vår undersökning valt att analysera artiklar. Urvalet har skett från de två dagstidningarna Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet och kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen.

Resultat: Det gör skillnad vilka ord vi använder och hur. Ord är makt och avslöjar normer i samhället.

Nyckelord: Tintin i Kongo, censur, dagordningsteori, gestaltningsteori, litteraturvetenskap, journalistik, textanalys, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet, Expressen.

Abstract

Title: A fine line between selection and censorship

Author: Gabriella Lundberg & Josefine Norin

Supervisor: Gábor Bora

Subject: Media and communication studies

Purpose: Our purpose with this study has been to analyze the debate regarding the attempt to ban Tintin in the Congos in 2012. With the starting-point being the argument made that children have to be protected from literature that is considered to be controversial, we've been interested in seeing how the nuances of the debate have been shaped by the use of arguments and language by those participating in the debate.

Theoretical points of departure: Agenda setting theory, Framing theory

Objectives and focus: The study has the following questions

1. In what way is the debate surrounding Tintin in the Congos, censorship and children's ability to handle literature considered controversial of interest in understanding how we use language to communicate?
2. Who are the ones taking part in the debate regarding the ban of Tintin in the Congos?
3. What are their arguments?
4. What are some common themes presented in books aimed towards children between the ages of 6-9 2017?

Method: To answer our questions, we have analyzed our material through text analysis.

Material: We have for our questions analyzed articles. They have been selected both from the newspapers Dagens Nyheter and Svenska Dagbladet as well as from the evening newspapers Aftonbladet and Expressen.

Result: Your words matter. It matters how and when we use them. Words are an expression of power and reveals the norms of society.

Keywords: Tintin in the Congos, censorship, Agenda setting theory, framing theory, literary science, journalism, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet, Expressen.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Disposition	1
1.2 Bakgrund	2
1.3 Syfte och frågeställningar.....	2
1.3.1 Huvudfrågeställning.....	3
1.3.2 Kompletterande frågeställningar	3
1.4 Urval och avgränsning	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Bibliotekets möjligheter ligger i dess urval	4
2.2 Professionell neutralitet.....	5
2.3 Barns exponering för stereotypiska figurer.....	6
2.4 Barns läsning	7
3. Teori.....	10
3.1 Dagordningsteori.....	10
3.1.1 Kategorier och överlappning	10
3.1.2 Attributdagordningen.....	11
3.2 Gestaltningsteori	12
3.2.1 Strukturering av information	12
4. Metod.....	14
4.1 Material.....	14
4.1.1 Artiklar	14
4.1.2 Barnböcker	15
4.1.3 Barns läsning och bibliotekets funktion	16
4.2 Val av metod.....	16
4.2.1 Textanalys	17
4.3 Metoddiskussion	17
5. Analys	19
5.1 Artiklar	19
5.1.1 Omdiskuterat seriealbum hamnar åter i fokus	19
5.1.2 Debatten som följde	22
5.1.3 Argumentation	28
5.1.4 Påverkansfaktorer	31
5.1.5 Barnens roll i debatten	33
5.2 Barnböcker.....	35
5.2.1 Utsatthet/problemlösande.....	35
5.2.2 Närvaro av föräldrar eller andra auktoriteter	36
5.2.3 Miljöer	37
5.2.4 Representation av etnicitet/kön	37

6. Resultat	38
6.1 Artiklar och tidigare forskning	38
6.2 Artiklar och teori.....	40
6.3 Barnböcker.....	42
6.4 Avslutande diskussion.....	43
6.5 Förslag på fortsatt forskning.....	44
7. Referenser	45

1. Inledning

Under året 2012 kom det i Sverige att uppstå många tillfällen där rasism och censur kunde diskuteras. Debatter om såväl politik som kultur kom att belysa möjligheter och risker med användandet av kulturella restriktioner till förmån för visad hänsyn till utsatta grupper.

I april kräver Afrosvenskarnas riksförbund att kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth avgår efter att skurit i en tårta i form av en naken svart kvinna på Moderna museet i Stockholm. Diskussionen om niddbilder tas åter igen upp i början av september med anledning av Stina Wirséns film *Liten Skär och alla små Brokiga* (2012) och det eventuella användandet av en pickaninnykarikatyr, som slutar i att filmvisningen stoppas av Folkets Bio i Lund dagar innan premiären. Dagar efter att debatten kring Wirsén påbörjats uppstår en diskussion kring huruvida Behrang Miri försökt att censurera seriealbumet *Tintin i Kongo* (2004) genom att plocka bort det från ungdomsbiblioteket Tiotrettons hyllor på Kulturhuset i Stockholm. Detta följs upp i december av en debatt kring visningen av *Kalle Anka* då Disney detta år väljer att klippa bort två korta sekvenser av kortfilmen *I jultomtens verkstad* (1932) för just anledningen att det använts stereotypa bilder. (Gustafsson 2012; Hergé 2004; Rönnerberg 2013; Svanel 2012; Stockholm TT Spektra 2012)

I vår studie har vi tittat närmare specifikt på den debatt kring censur som uppstod när seriealbumet *Tintin i Kongo* (2004) hamnade i fokus genom Kulturhuset i Stockholms initiala ställningstagande kring vilka böcker som är lämpliga eller inte för bibliotek att inkludera. (Gustafsson 2012; Hergé 2004)

1.1 Disposition

För att senare förstå våra analys resultat och den följande diskussionen kring dem, har vi för läsaren använt oss av den något traditionella mallen av uppsatsskrivande genom vilken en förståelse skapas för den vetenskapliga processen och tillåter läsaren att följa med i framväxandet av vårt arbete.

Inledningsvis beskriver vi bakgrunden och syftet till denna uppsats. Frågeställningar presenteras liksom tankar kring hur vi tänkt kring urval och avgränsningar. Avsnittet tidigare forskning kommer att behandla vad vi kunnat hitta gällande barn, bibliotek och censur och i det något självförklarande avsnittet teori tar vi upp de för uppsatsen valda teorier vi ansett varit väsentliga för att bättre kunna förstå det material vi använt för vår analys. Metoden, eller vårt tillvägagångssätt för att hantera materialet vi valt, presenteras i ett eget avsnitt. Detta följs sedan av en analys, våra resultat och diskussionen vi för kring vad vi kunnat hitta och om eller hur de kan ge svar på våra frågeställningar.

1.2 Bakgrund

Den 25 september 2012 publicerar Dagens Nyheter en artikel om att Tintin blivit bannlyst på Kulturhuset i Stockholm. Det framkommer att ledningen har, i samtal med sin personal, kommit fram till att det inte bara är rätt beslut att ta, utan också att fler böcker ska eftersökas som kan väcka anstöt för att plockas bort. Trots att Tintinböckerna i svensk utgivning fått ett förklarande förord menar Behrang Miri, utvecklare av Kulturhusets barn- och ungdokumentation, att det inte är en tillräcklig åtgärd för okritiska barn som väljer att läsa dem. Ytterligare en anledning till censuren är att hans somaliska och eritreanska vänner tidigare reagerat starkt på att seriealbumen med Tintin fortfarande finns tillgängliga. (Söderling 2012)

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår uppsats har varit att undersöka debatten i sin helhet med utgångspunkt från Behran Miris argument, att barn okritiskt tar till sig information och att det på grund av det är rätt att censurera litteratur. Vi har varit intresserade av att förstå hur de deltagandes argumentering och språkbruk har påverkat debattens innehåll och riktning.

Som en naturlig följd av detta har det också varit av vikt att förhålla oss till vilka som har eller inte har deltagit i debatten

1.3.1 Huvudfrågeställning

På vilka sätt är debatten kring Tintin, censur och barns förmåga att hantera kontroversiell litteratur intressant för vår förståelse för betydelsen av hur vi använder språk för att kommunicera?

1.3.2 Kompletterande frågeställningar

Vilka uttalar sig i debatten kring censuren av Tintin?

Vilka argument används?

Vilka är några vanligt förekommande teman i böcker för barn mellan 6-9 år 2017?

1.4 Urval och avgränsning

Debatten kring censur av barnböcker hamnar i skärningspunkten av flera olika stora områden, vilka vi har behövt avgränsa för att kunna anpassa undersökningen till vår uppsats. Processen kring hur vi avgränsat och gjort våra urval kommer att presenteras i större utsträckning under avsnittet material.

Huvudfokus har legat på analys av artiklar från dagstidningarna Dagens Nyheter och Svenska dagbladet samt kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen för en översikt och förståelse av debatten.

Kontexten till undersökningen består av tidigare forskning som tittat på bibliotekets funktion i samhället, barns läsning och exponering för stereotypiska figurer samt vår egen delundersökning kring vilket innehåll som samtida barnböcker presenterar.

2. Tidigare forskning

Som vi tidigare nämnt berör debatten kring Tintin många olika områden. Barn, barnböcker, bibliotek, rasism, tolkningsföreträde och föräldraansvar. Då diskussionerna i artiklarna tagit upp nackdelar och fördelar med censur har vi med urvalet till vår tidigare forskning valt att fokusera på bibliotekets funktion.

Censurdebatten kretsar främst kring hur barn betraktas i och genom samhället. Vårt behov av att skydda dem. Vi ansåg det därför viktigt att hitta forskning som kunde ge oss en större förståelse för barnets utgångspunkt, deras egen kontext, utifrån vilken de förstår världen. Här framträder bibliotekets roll i samhället samt barns egna läsning. Detta utan att tappa fokuset på censuren.

2.1 Bibliotekets möjligheter ligger i dess urval

I sin artikel *Public libraries should offend everyone... Does yours?* (2004) menar Alan Bundy på att få institutioner är så viktiga i ett samhälle som våra bibliotek. Bibliotekens roll är att vara på sin vakt kring restriktioner, speciellt när dessa restriktioner handlar om att skapa en likriktning i samhället av vilken sorts information vi som medborgare kan eller får ta del av. Demokratins pris, menar Bundy, är en ständig vaksamhet mot inskränkningar och bibliotekariens roll är av stor vikt för denna uppgift. Den frihet som vi åtnjuter genom demokratiska värderingar kan endast fortsätta och skyddas om medborgarna i samhället har obegränsad tillgång till information och idéer. (Bundy 2004, s.167)

Det framkom av en undersökning gjord i Australien att många bibliotekarier kände sig förvirrade kring begreppet censur och hur deras yrkesroll var relaterat till det. Personliga åsikter och professionell utövning var svårt att hålla isär. Även de samhälleliga åsikterna kring vad som var korrekt eller inte att inkludera i biblioteken spelade roll för hur bibliotekarierna kände att de behövde agera. För att komma förbi detta problem skulle en lösning vara att skapa generella riktlinjer för förståelsen av vad censur är och vilka handlingar som skulle utgöra censurering. (Bundy 2004, s.167)

Slutligen menar Bundy (2004, s.167) att bibliotekarier inte bara behöver acceptera det faktum att någon kommer att bli kränkt i den stad eller område där biblioteket befinner sig. Ingenting borde ingjuta mer förtroende och stolthet än det arbete som de har möjlighet att utföra.

2.2 Professionell neutralitet

Intellektuella, eller professionella, som Robert Jensen (2004, ss.29, 31) också kallar dem, är människor med viktiga roller i samhället. En av dessa roller är bibliotekariens. Det finns dock ett problem. Idén om att neutralitet är en viktig del av de professionellas yrkesutövning. Neutralitet skulle i detta fall betyda att när professionella avstår från att ha en åsikt betraktas de och deras yrke som speciellt objektiva. Ett exempel på detta skulle kunna vara journalister som omskrivs som sanningssökare. Deras roll är förhålla sig objektiva, att utesluta egna åsikter, och därigenom kunna se sanningen för vad den är. Denna neutralitet, eller objektivitet, ligger till grund för skapandet av förtroende för dessa yrken och personerna som utövar dem vilket underlättar upprätthållandet av de samhällseliga makstrukturer som också de är en del av.

Med upprätthållande av samhällseliga makstrukturer menar Jensen (2004, ss.30, 32-33) att professionella blivit uppmuntrade att införliva den rådande dominerande ideologin i sitt arbete, för att därefter reproducera en viss sorts tankar och idéer. Detta betyder att bibliotekarier ska köpa in böcker som fortsätter upprätthålla de "rätta" idéerna, exempelvis om kapitalismens överlägsenhet som system. Andra inköp eller utställningar kommer att kritiserats och hållas för politiska ställningstaganden trots att de endast finns där för att uppfylla de demokratiska syftena, att ge människor möjligheter att förstå tankar och idéer från olika perspektiv.

Jensens (2004, s.29) tankar kring att positionera sig bakom denna neutralitet är att även om det skulle finnas förtroende att vinna i förhållande till medborgare, förlorar de samtidigt den makt de har tillgång till genom att inte ta ställning. På detta sätt kan samhället politiskt sätt tillgodogöra sig förtroende men behöver inte oroa sig i lika stor utsträckning över att de professionella ska ifrågasätta rådande maktutövning eller kanske till och med engagera sig politiskt i frågan.

En förutsättning för att kunna ta del av diskussioner i samhället är att det finns en möjlighet att ta del av andra människors tankar och idéer. Bibliotek är ett av de få ställen dit vi kan gå och faktiskt få möjlighet att göra detta. Tankar om neutralitet, professionellt eller på något annat plan, är en omöjlighet. Oavsett situation finns det alltid en maktbalans att beakta och vare sig du aktivt uttalar dig eller inte om denna tar du ställning för eller emot. Det är också ett sätt att undvika sin egen ansvarsskyldighet i sin yrkesroll. Objektivitet handlar i slutändan inte om neutralitet "[...] but whether one is truly independent from control and allowed to pursue free and open inquiry. Not just in theory but in practice." (Jensen 2004, s.29-30, 33)

2.3 Barns exponering för stereotypiska figurer

Lilla hjärtat är en barnboksfigur som Margareta Rönnberg 2013 gjorde en studie kring på grund av den kontrovers som kom att uppstå, främst kring den filmatisering som gjordes av Stina Wirséns böcker. Liksom Tintin debatten har diskussionerna även här berört olika områden. Rönnberg har i sin studie fokuserat på rasism och nidsbilder, men också på att framhålla barns tankar kring vad det är som de faktiskt upplever när de tar del av, eller blir exponerade för, eventuella stereotypiska figurer.

Rönnberg (2013, ss.10, 22, 45) anser det vara rimligt att den som har tolkningsföreträde till vad barn uppfattar när de kommer i kontakt med stereotypa figurer faktiskt är barnen själva. Kulturprodukter för barn är inte samma sak som de för vuxna. Detta leder till att vuxna ofta missar poängen i bilder för barn genom att tolka in något som barnet ännu är oförmöget att se. Snarare är det genom avsaknaden av rimliga diskussioner kring kulturprodukter och dess koppling till exempelvis rasistiska stereotyper som lär barn mer än något annat att ett svart barn inte passar in.

Det är viktigt att komma ihåg att möjligheten till att förändra förhållningssätt till stereotyper alltid finns, men att så oftast sker genom att stereotyper används genom kritiskt ifrågasättanden. Detta kan bland annat ske genom att sätta dem i kontexter som bryter mot hur de tidigare har kommit till uttryck eller att det skapas nya förutsättningar genom att karaktären ges nya personlighetsdrag som inte varit möjliga. (Rönnberg 2013, s.34)

Debatten kring Lilla Hjärtat har främst berört dess likhet med den så kallade pickaninny karikatyren och hennes ojämställdhet i förhållande till de andra karaktärerna.

Pickaninnyn är en nidsbild av svarta barn med stora, breda läppar som i mångt och mycket påminner om en clown, som förlöjligas och förnedras i olika scenarion.

(Rönberg 2013, ss.40, 44)

Rönberg (2013, ss.48, 53) menar dock att ingen av karaktärerna utsätts för någon förnedring eller särskiljande behandling. Alla behandlas och behandlar varandra som jämlikar. Av de 40 barn som intervjuades för studien var det inte någon som gav uttryck för att fysiska egenskaper skulle vara särskiljande i barnens ögon. Vare sig på ett bra eller ett dåligt sätt. Det som kommenteras är framför allt vad barnen får för känslor av att se dessa karaktärer eller vad de gör. En pojke reagerar till en början på Lilla Hjärtats svarta färg, inte i relation till att hon skulle vara sämre, utan för att figurer som vanligtvis porträtteras på ett liknande sätt i andra sammanhang inte är snälla. Utifrån barns kontext av vad de läst eller sett är detta ingenting ovanligt, snarare det normala förhållningssättet till hur de betraktar möten med nya gestalter.

2.4 Barns läsning

Barns relation till läsning och böcker är något som under många århundraden bestämts hur den ska se ut av vuxna. Detta i sig är ju ingenting förvånande. Som förmyndare, eller som annan auktoritär figur i barnets liv, har det varit dessa personers roll att ta beslut om vad som varit viktigt eller ej att introducera. Barnet och barnets roll i världen har genom tiderna betraktats olika och utefter det har det bestämts hur barnet behöver uppfostras, därmed också vad det behöver läsa. En del i att förstå debatten kring barnböcker och censur är att förstå vad barnboken betyder och har betytt. Barnboken bör ses som en reflektion av den samtida kontexten. Många av de normer och värderingar som för tillfället genomsyrar samhället, kommer mest troligtvis också att vara framträdande i de barn- och ungdomsböcker som säljs eller lånas ut. (Kåreland 2015, ss.16, 19, 51)

Det verkar alltid ha funnits en viss kluvenhet, inte bara till barnet i sig, utan också begreppet barn och barndom. Det handlar om att förstå i vilken utsträckning vi kan

betrakta barn som självständiga individer. Om vi låter dem växa upp i en friare kontext, sätter vi dem då egentligen i en utsatt position av att behöva ta hand om sig själva? Överger vi barn som är i behov av vuxnas stöd eller ger vi dem möjligheter att växa upp som starka och kompetenta individer? (Kåreland 2015, ss.18, 21)

Lena Kåreland (2015, ss.22-24, 26, 29-30) menar på att kulturella förändringar i samhället alltid mer eller mindre har satt sina spår i barnlitteraturen. I hennes genomgång av hur barnboken generellt har förändrats går det samtidigt en röd tråd kring de samtida politiska och sociala förändringarna. Fram till 1800-talet och romantiken ska barnet uppfostras, antingen genom ett direkt tilltal eller genom goda exempel. Barndom var en mycket kort period. Romantiken och dess inflytande vurmar för historia, känslomhet och fantasi vilket ger ett fokus på folksagor och vardagsberättelser. Genom alla dessa förändringar diskuteras ständigt om barn ska informeras eller underhållas.

1900-talet präglas av stor förändring politisk, socialt och kulturellt. Jordbrukssamhället övergår till att bli ett industrisamhälle, ett välfärdssamhälle där framför allt barnfamiljerna står i centrum. Det som tydliggörs under denna tid är hur förhållandet mellan barn och vuxna förändras genom de olika demokratiska projekt som tar form i landet. Framst genom hur barnet tilltals i barnböcker. Barnet ses som en egen individ som författaren visar solidaritet med. Barn får vara barn, upproriska och busiga. Auktoritetsroller finns fortfarande kvar, men mestadels för barnens möjlighet att ifrågasätta dem. (Kåreland 2015, ss.32, 35, 37-38)

När det kommer till samtidens barnböcker menar Kåreland (2015, ss.50-51) i sin forskning att barn växer upp allt fortare på grund av att gränser mellan vad det innebär att vara barn och vuxen blivit allt mer diffusa. Barn uttrycker åsikter och ifrågasätter, såväl i samhället som i litteraturen. Litteratur för barn i dag är den av realitet men också fantasi och underhållning.

Viktigt att tänka på enligt Kåreland (2015, ss.195-197) är att föräldrar inte är de enda som är ansvariga för barns läsande, skolan spelar en stor roll här. Läsande är en praktik som kräver tid och tålmod. En aktiv handling. Denna handling är en del av att förstå

demokrati och att bli en medborgare som aktivt kan delta i den. Det är då värt att fundera över skollagen förordnar ett skolbibliotek utan riktlinjer för urval av böcker.

3. Teori

Då det huvudsakliga fokuset i vår analys har legat på tidningsartiklar kom vi naturligt in på området av hur nyhetsmedia prioriterar samt ramar in olika diskussioner och händelser.

3.1 Dagordningsteorin

Människors behov av att kunna inhämta och sortera information om det som händer runt omkring dem i världen skapar ett utrymme, ett utrymme för medierna att berätta för dem hur världen runt omkring dem ser ut och vad som är viktigt just nu. Dagordningen har såväl en funktions- som maktutövning, där funktionen ligger i att medierna skapar en upplevelse av vår verklighet och de kan göra detta genom att de har inflytande över vad som kan anses vara viktigt. Därav ett utövande av makt. Det här betyder att mediernas dagordning i mångt och mycket blir medborgarnas dagordning. Ju mer uppmärksamhet något får i media desto mer uppfattar medborgaren det som att det är av vikt, och tvärtom. Ser du det knappt i media? Kan det då verkligen vara så viktigt? (Strömbäck 2014, ss. 99-102)

Trots detta är naturligtvis mediernas inflytande mer eller mindre stort beroende på personen i fråga som sitter på andra sidan som mottagare. Hur intresserad är man av det som tas upp och hur stort är slutligen intresset av att veta mer? Det generella svaret är något som medier försöker uppskatta och utefter detta exponerar nyheterna i relation till, allt från några rader till ett mittuppslag. Från exponering under en dag till ett spann av veckor. (Strömbäck 2014, s. 92)

3.1.1 Kategorier och överlappning

Strömbäck (2014, s.100) grupperar dagordningen i tre olika kategorier där han ser till allmänheten, medierna och politiken.

Allmänhetens dagordning syftar till vad allmänheten, medborgarna, generellt anser vara viktiga frågor. Framför allt för dem själva som individer. Det är också troligt att det är

den sortens frågor som man diskuterar med familj, vänner, grannar eller arbetskamrater. Den mediala dagordningen har ett generellt fokus på stora frågor som är av intresse för många. Medier kan kollektivt arbeta kring detta lika mycket som det kan göra det enskilt eller genom olika typer av medier. Slutligen är det den politiska dagordningen som drivs dels av enskilda politiska partiers eller aktörers olika frågor, frågor som diskuteras kollektivt genom den politiska sfären eller specifika frågor kring politiskt beslutsfattande. (Strömbäck 2014, s.100)

Genom denna kategorisering kan vi se att dessa tre kategorier överlappar varandra och därför också kommer vara beroende av varandra. Beroende av varandra i mån av intresse men också av påverkan. Om någon fråga inom den politiska dagordningen inte får tillräckligt mycket uppmärksamhet, speciellt under perioder av valår, kan den politiska aktören inte bara försöka sätta en agenda för andra politiker utan också för medierna. Detta på grund av det vi tidigare förklarat, vad som ges utrymme i medierna påverkar vad medborgare anser vara viktigt. (Strömbäck 2014, ss. 100, 102-103)

3.1.2 Attributdagordningen

Hittills har vi pratat om hur medier försöker använda sin förståelse för *vad* människor generellt anser vara viktigt för att kunna få en så bred påverkan som möjligt. Detta är viktigt av många anledningar, men en av de viktigaste är att medier har ett behov av att anses tillförlitliga. De behöver medborgarnas förtroende. Med större förtroende ges en större makt att påverka medborgarnas dagordning. (Strömbäck 2014, s. 104)

Strömbäck (2014, s.107) menar att tidigare forskning har gett resultat som visar på att sättningen av dagordningen inte bara påverkar *vad* människor anser vara viktigt, utan också *hur* de tänker kring vad de läser. Detta har kommit att kallas för dagordningsteorins andra nivå, eller attributdagordningen.

Det handlar alltså inte längre bara om *vad* medierna kommit att uppmärksamma utifrån vad de tror att medborgarna tycker är viktigt, det handlar också i stor utsträckning om *hur* medierna väljer att beskriva det de skriver om och hur det i sin tur påverkar medborgarnas sätt att tänka kring innehållet i sig. (Strömbäck 2014, ss. 107-108)

3.2 Gestaltningsteorin

Gestaltningsteorin, eller framing theory som den också är känd som, är en förståelse av ordet *framing*, där det finns en intention att utforma eller gestalta något på ett specifikt sätt. Tanken bakom detta är att människor vill begripliggöra sin verklighet och utifrån detta tolkar vi och skapar mening ur våra erfarenheter. Gestaltningprocesser är ofrånkomliga, på ett sätt eller annat försöker vi alla hitta eller skapa en mening kring den tillvaro vi lever vårt liv i. (Strömbäck 2014, s.113)

Tidigare under avsnittet om dagordningsteorin diskuterade vi kring att medierna är beroende av medborgares förtroende för att kunna etablera sig som den källa som återkommande tillfredsställer människors behov av information och förståelse av världen. Ju större förtroende från allmänheten, desto större blir makten över medborgarens dagordning. Strömbäck (2014, s.113) diskuterar här kring begreppet *beskrivningsmakt* där han menar att journalistikens makt främst ligger i den legitimering som deras yrke har fått genom association. Tanken om att journalister alltid förhåller sig objektiva och är ute efter att exponera sanningen.

Men det medier skildrar är inte verkligheten i sig, utan konstruktioner eller gestaltningar av verkligheten. Att kopplingen finns till verkligheten går naturligtvis inte att förneka, däremot går det att diskutera i vilken utsträckning det stämmer. Detta är från ett visst mått av nödvändighet. När nyheter ska skrivas behöver artiklar utformas på ett sådant sätt att problem eller förståelse för orsakssamband kan förklaras och detta görs genom att välja speciella vinklingar av skeendet som skildras. (Strömbäck 2014, s.114)

3.2.1 Strukturering av information

Även inom detta område beskriver Strömbäck (2014, ss.116-117) den nödvändiga indelningen av gestaltningar till kategorier av medborgare, medier och politiska aktörer. Det finns också här en förståelse för att gestaltningar kan förändras genom interaktioner mellan de olika parterna, något som sker kontinuerligt. På grund av medborgares lägre deltagande, kan man dock se att medborgarna påverkas i större utsträckning än vad man skulle kunna säga att de deltar i påverkan.

Möjligheten till flexibilitet gällande gestaltning kan också ses genom nya möjligheter för parterna att nå varandra. I takt med internets utformning och ett allt större oberoende deltagande av såväl medier som medborgare och politiker, kan de all nå varandra och ändrar på så sätt förutsättningarna för det maktspel som tidigare gjorde det möjligt att skapa beroendepositioner av bland annat politiker i deras relation till medier. (Strömbäck 2014, s.117)

I studier har forskning kunnat se vissa samband mellan en viss typ av gestaltning och påverkansgrad. Problemet som Strömbäck (2014, ss.120-121) beskriver i relation till den forskning som gjorts är att verkligheten skiljer sig åt från de kontrollerade studiernas miljö. Ingen enskild person utsätts för bara en viss typ av gestaltning, snarare är det en ständig konkurrens om individers uppmärksamhet. Precis som mediers makt över dagordningen eller möjlighet att influera genom gestaltning, går det att se större effekter ibland och mindre en annan gång.

4. Metod

Metoden, eller tillvägagångssättet, för vilken vi har hittat, urskiljt och hanterat vårt material är en viktig del för förståelsen av vår analys och de resultat vi får. Nedan kommer vi att presentera vilket material vi har använt, hur urval och avgränsningar gått till samt vilken metod vi valt att använda för vår analys. Detta följs av en diskussion kring val av metod och varför vi slutligen gjorde det val vi gjorde för vår uppsats.

4.1 Material

Vår huvudfrågeställning till denna uppsats har fokus på hur vi genom debatten kan förstå vikten av hur vi använder språk i kommunikationssyfte. Debatten berör stora områden i sig och därför följer det naturligt att vi måste ha ett urval och avgränsa vad vi tittar på för utrymmet till denna undersökning. Det som kan sägas generellt är att huvudmaterialet har bestått av text i form av böcker och artiklar.

Det är viktigt att veta att debatten om Tintin är komplicerad och följer flera spår samtidigt i nyhetsmedierna. Eftersom att böcker skulle plockas bort på grund av dess stereotypiska och kränkande innehåll är naturligtvis konversation om rasism den mest uppenbara. Också den som tagit upp störst plats. Andra spår har varit censur, föräldraansvar och samhällsansvar. Vi har valt att inrikta oss speciellt på diskussionen kring censur och barn. Oundvikligen har debatten kring rasism även funnits med i den, men vi har medvetet undvikit den större diskussionen som pågått.

4.1.1 Artiklar

I debatten kring censuren har vi valt att avgränsa oss till artiklar från tidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet och Expressen. Både tryckt och webbpublicerade. Urvalet har gjorts genom databasen Retriever. Avgränsningen av artiklar har inte gjorts genom ett specifikt val av artikelformat, exempelvis ledare, intervjuer eller insändare. Istället bestämde vi oss att utifrån sökorden ”Tintin i Kongo” och valet av år 2012, som var året för debatten, se vad för sorts artiklar vi skulle få att arbeta med. Vi ville med detta urval få en bredd i analysen av debatten och få en

förståelse för vilka som gavs utrymme och om detta skulle få en påverkan på de argument som användes. Vid de tillfällen då samma artikel publicerats både på webb och i tryckt press, har vi bara behållit en av artiklarna. Då artikeln ompublicerats men det lagts till någon mer information har vi behållit båda.

Som vi tidigare tagit upp har debatten också berört och fördjupat sig om rasism i Sverige. På grund av att denna också kom med i vårt urval av artiklar avgränsade vi ytterligare genom ett antal riktlinjer, där vi genom frågeformulär fastställde om det innehöll information kring Tintin, om det relaterar till användandet av censur eller biblioteket roll som samhällelig institution och slutligen om artiklarna berör barns relation till litteratur. Totalt blev det 30 stycken artiklar för vår analys.

4.1.2 Barnböcker

Då ett tydligt argument som använts i diskussionen för censur av barnböcker är barnens förmåga att hantera information, är det rimligt att försöka förstå vad för sorts böcker barn kommer i kontakt med. Mer specifikt, vad för sorts utsatthet kan barn komma i kontakt med genom att läsa barnlitteratur? Tintin debatten utspelade sig för endast sex år sedan och böckerna då jämfört med nu innehållsmässigt är svårt att se att det skulle förändrats på något dramatiskt sätt. Med detta i åtanke tog vi beslutet inför urvalet att barnlitteraturen vi skulle analysera var den som mest nyligen blivit publicerad. Vår tanke var inte att göra en direkt jämförelse med Tintin i Kongo, utan att relatera barnlitteraturen till argumentet att barn inte kan läsa kritiskt.

Vi har avgränsat oss till böcker som når barn genom försäljning. Det är rimligt att anta att böcker som säljs till barn i denna ålder köps av närstående till barnet och är intressant därför att det är en intentionell handling. Eftersom att undersökningen inte fördjupar sig på denna punkt är det svårt att veta motivet bakom, men med hänvisning till den tidigare redovisade forskningen från Lena Kåreland (2015) om barnbokens historia finns det en viss förståelse för att vi väljer och köper böcker till barn i syfte att lära ut någonting. Det kan göras med mer allvar eller med en mer lättsam ton, men generellt har böcker ett budskap till barnet.

Böckernas urval har gjorts utifrån Svensk Bokhandels försäljningslistor från året 2017 över alla de böcker som sålt bäst under årets tolv månader. Endast skönlitterära böcker har valts ut och endast de som riktar sig till barn i åldern 6-9 år, där åldern är baserad på nätbokhandelns kategorisering av barnböcker. Totalt blev det 36 stycken för vår analys.

4.1.3 Barns läsning och bibliotekets funktion

Före debatten som kom att följa i spåren av Behrang Miris handlande och kommentering kring barn och censur på Kulturhuset i Stockholm, hade de mest omdiskuterade albumen med Tintin redan haft sin beskärda del av censur runt om i landet. (Peruzzi 2012; Söderling 2012)

Censur med anledning av barn. En diskussion som på många sätt är förståelig att den kommer upp, om än komplex. För en bättre förståelse för barnböcker och barns läsning, och därmed också debatten i sig, fick en del av den tidigare forskningen vi läste fokusera på just det. Barns upplevelse av exempelvis stereotypiska figurer, relation till läsning samt hur barns böcker formats i förhållande till sociala och politiska förändringar i samhället.

Med anledning av ämnet censur tar den tidigare forskningen också del av två artiklar som diskuterar kring bibliotekets roll i samhället. Om det är möjligt eller ens önskvärt att biblioteket ska vara en neutral mötesplats där ingen ska ta illa vid sig. Artiklarna valdes därför att vi ansåg att de intervjuer som gjorts med personer i yrkesroller knutna till bibliotek under debattens gång inte fick speciellt mycket utrymme att komma till tals, därför behövdes mer diskussion kring bibliotekets roll i samhället.

4.2 Val av metod

I vår uppsats har vi valt att använda oss av textanalys. Textanalysen appliceras på såväl tidningsartiklarna som de barnböcker som blivit valda.

4.2.1 Textanalys

Vår vardag präglas idag av texter. Även till den debatt vi vill analysera ligger texter till grund och vi har därför valt textanalys som metod. Den textanalytiska metoden hjälper oss att undersöka argument, hur de är strukturerade och vad det innebär för hur texten fungerar. I nedbrytandet av texterna vill vi också analysera retoriska grepp. (Bergström & Boréus 2005, ss.18-19)

Text i denna mening innebär att vi använder det Inger Lindstedt (2017, s.215) hänvisar till som de vidgade textbegreppet. Textanalysen kan appliceras på såväl text som bild, och om man så skulle vilja exempelvis film och ljud. Bild och text kommer ofta tillsammans och utgör därför också en helhet.

En textanalys kan som metod används på många sätt beroende på vad analysen ska fokusera på. Vi har valt att undersöka uppbyggnad och konstruktion av argumentation, till viss del hur censur behandlas som fenomen och hur stilfigurer används. Vårt analyschema för materialet utgår ifrån punkterna vi använde som avgränsning för artiklar och böcker. Därför har också vårt fokus framför allt legat på text och inte bild. (Lindstedt 2017, ss.215-216)

Den retoriska analysen arbetar framför allt mot att hitta mönster och sannolika möjligheter för vad analysens resultat visar, varför en viss brist i validiteten av vårt resultat tillkommer. Vi tror dock att urvalet och avgränsningar av material samt förståelsen för hur vi analyserat det är en tillräcklig hjälp för att kunna återskapa den undersökning som vi nu genomför. (Kjørup 2009, ss.207-208; Lindstedt 2017, ss.116)

4.3 Metoddiskussion

Valet av textanalys som metod för denna undersökning ser vi som ett lämpligt val med tanke på den redogörande diskussionen i avsnittet ovan. Eftersom att vi tillämpar en kvalitativ aspekt skulle en annan möjlighet varit att välja tillvägagångssättet av en kvantitativ innehållsanalys där vi skulle ha kunnat fokuserat på en större mängd artiklar genom en större mängd sökord. Genom en kvantifierad sökning hade vi haft möjlighet

att se övergripande mönster gällande olika former av artiklar de kommer i uttryck genom eller exempelvis i vilka specifika sammanhang de förekommer mer eller mindre. I just denna undersökning hamnar fokus nu istället på texten som helhet och en analys av textens olika komponenter. (Bergström & Boréus 2005, ss.44-45)

5. Analys

Så har vi då kommit till den del där vi försöker bryta ned det valda materialet, se hur vi kan förstå det i förhållande till den textanalytiska metoden för att sedan föra en diskussion kring vad vi har hittat och vad det innebär.

5.1 Artiklar

Utvalda artiklar har för analys sorterats in i kategorier av före, under och efter i förhållande till censurdebatten som utlöstes av artikeln om Behrang Miri. De frågor som ställts till artiklarna är relaterade till vilka som deltagit i debatten, argumentation som använts och påverkansfaktorer som använts i form av retoriska bevismedel.

5.1.1 Omdiskuterat seriealbum hamnar åter i fokus

Tiden före debatten består av mindre notiser som återkommer vid åtskilliga tillfällen med mindre justeringar. Tintin har diskuterats många år runt om i världen innan höstens debatt blossar upp och notiserna beskriver slutresultatet av en utdragen rättegång i Belgien. Domstolen friar seriealbumet: ”’Tintin i Kongo’ är inte medvetet rasistisk, menar en belgisk domstol som därmed inte utfärdar något förbud för seriealbumet [...]” Inte heller kommer det behöva förses med ett förklarande förord. (Dagens Nyheter 2012a; Scheutz 2012; Torén Björling 2012)

En insändare (Scheutz 2012) som blivit tryckt vid två olika tillfällen liknar Afrosvenskarnas riksförbunds krav på bokhandlar och bibliotek att plocka bort Tintin med nazisternas bokbål:

Det är helt befängt att man skulle förbjuda litteratur för att den inte är politiskt korrekt. Ska man censurera allt i litteraturen som kan väcka reaktioner? Vad blir det med yttrandefriheten om man ska förbjuda vissa böcker och seriealbum? (Scheutz 2012)

Som vi ska komma att se bland de andra deltagande i debatten är insändaren en av många som använder argument kring rätten till yttrandefrihet. Han är inte heller den enda som berör och kommenterar den centrala punkten om censur är lösningen på kultur som väcker reaktioner.

Det finns lite objektivitet i rubrikerna den 25 september, dagen då Dagens Nyheter publicerar sin intervju med Behrang Miri. Dagens Nyheter menar att seriealbumet blivit ”bannlyst” i sin tryckta artikel medan det på webben för samma tidning går att läsa att ”Kulturhusets nya chef kastar ut Tintin”. Även Aftonbladet samt Expressen menar att Tintin ”kastas ut”. Bara Svenska Dagbladet omnämner händelsen som censurering genom användandet av ett direktcitrat i rubriken: ”Tintin-översättare: Moralpanik och censur”. Konstkritikern, journalisten och författaren Birgitta Rubins kolumn får rubriken: ”Utrensningen väcker dubbla känslor hos mig” också det ett citat från hennes egen text. Av de nio artiklar vi analyserar är det endast en från Svenska Dagbladet som tar ställning för: ”Inte fel att ta bort Tintin i Kongo”. (Brännström 2012; Gunneberg 2012; Gustafsson, 2012; Olsson 2012; Rubin, 2012, Söderling 2012)

Intervjun som publiceras av Dagens Nyheter (Söderling 2012) är också den artikel som kommer att återpubliceras, något omskriven, i såväl Aftonbladet som Expressen. Miri intervjuas angående att Kulturhusets bibliotek Tiotretton har tagit bort Tintinalbum från hyllorna. Hans argument grundar sig i oro trots det förklarande förord som lagts till i nyare utgåvor.

Barn läser inte det finstiltta, de går in i berättelsen direkt. Den fördomsfulla bilden blir stigmatiserande. Tintin speglar en nidsbild med ett kolonialt perspektiv. Små barn tar in det okritiskt [...].
(Söderling 2012)

Det ska nämnas att Miris oro inte enbart innefattar barn: ”All barnboks litteratur borde ses över. Även vuxenlitteratur.” Detta för att även personer med olika etniciteter ska kunna hitta förebilder i litteraturen. Här vill Miri gärna se en djupare diskussion kring Katarina Taikonens eller exempelvis Astrid Lindgrens författarskap med barn i tidig ålder. (Söderling 2012) Miri har en vision för Kulturhuset:

En vision som ska styra Kulturhusets verksamhet utifrån diskrimineringslagen. I den ingår att personalen ska jobba med antirasism och genus. (Söderling 2012)

Miri ser ingen likhet mellan att plocka bort dessa album på grund av sitt innehåll i jämförelse med den censurdebatt som fortfarande pågår gällande Stina Wirséns film *Liten Skär och alla små Brokiga* (2012). Inte heller tar han upp att bland annat Astrid Lindgren varit central i debatter för sitt eget ibland kontroversiella författarskap angående samma ämne. (Söderling 2012)

Under dagen publiceras tre debattinlägg, varav ett är starkt kritiskt till vad som skett. Björn Wahlberg (Gunneberg 2012), Tintins svenska översättare, menar att situationen är ett utslag av moralpanik efter debatten kring Stina Wirsén.

Vill man eftersträva tolerans och förståelse så är förbud inte alls rätt väg att gå. [...] Barn är intelligenta och förstår olika sammanhang. Det har blivit storm i ett vattenglas. (Gunneberg 2012)

Birgitta Rubin (Rubin 2012) menar att utrensningen ”väcker dubbla känslor” till vem som ska ha rätt att bestämma vad som ska censureras: ”Med kritiska glasögon tror jag att minst halva världslitteraturen kan uppfattas som fördomsfull och potentiellt skadlig för barn.” också Paul Tenngart (Olsson 2012), docent i litteraturvetenskap är inne på samma spår: ”Skärskådar vi det som vi tycker är klassiska barnböcker så är det rätt mycket som är problematiskt.” Som exempel ger han Elsa Beskow, Astrid Lindgren och författaren till Babar, Jean de Brunhoff. Han framhåller att barnlitteratur är speciell:

Litteratur till barn kommer från vuxenvärlden och det går inte att komma ifrån att det därmed sänder normerande signaler från samhället. Det gör det till vuxna läsare också men de har en annan förmåga att se när det inte är neutrala värderingar. [...] Den känslan för vart det kommer ifrån, vem som skriver eller utifrån vilken position, det kan man inte kräva eller förvänta sig av ett barn. (Olsson 2012)

Tenngart menar också till mer reflekterande dialoger än bara upprörda debattinlägg. Ämnet, menar han, är viktigt att diskutera då barn är mer utsatta som läsare och att det därför också är svårare för författare att skriva för dem. Vi behöver dessa diskussioner för att kunna lära om och göra bättre. (Gunneberg 2012; Olsson 2012; Rubin 2012)

Redan under förmiddagen tar Kulturhuset ställning (Dagens Nyheter 2012b) till att avlägsnandet av Tintin varit fel, även om tanken kring diskussionen var viktig. Behrang Miri får fortsatt stöd av kulturchefen Eric Sjöström. Katti Hoflin, tidigare initiativtagare till ungdomsbiblioteket Tiotretton, uppskattar att Miri med personal har besinnat sig:

Min ingång är att bibliotek står för det fria ordet, där ska det finnas alla möjliga texter som man kan debattera och prata om. Ofta underskattar man barn och tror att de inte kan tänka och vara kritiska själva. (Dagens Nyheter 2012b)

Den underliggande tanken är att förbud och ökad nyfikenhet ofta går hand i hand. Det går inte, som hon säger, bädda in världen i fluff och sedan förvänta sig att barn ska växa upp och kunna hantera det komplexa i att vara människa. (Dagens Nyheter 2012b)

5.1.2 Debatten som följde

Efter en enkätundersökning utförd av Aftonbladet visar det sig att bibliotek hade börjat rensa ut Tintin långt innan Dagens Nyheter publicerade sin artikel med Miri. ”Var tionde bibliotek gömmer undan Tintin i Kongo” och ”Aftonbladets lista: Kommunerna som ratar Tintin” är några av de rubriker som pekar på ett avslöjande. Av de tjugofyra bibliotek som redovisas från Aftonbladets lista är det tolv stycken som inte har Tintin albumet överhuvudtaget. Tre av dessa tolv bibliotek anger dock inte censur som skäl: ”De finns på andra stadsbibliotek [...] och därför går det lätt att beställa in albumen hit om någon skulle vilja låna.”. Av de elva bibliotek som svarat att de har seriealbumet har fem stycken förpassat boken till magasinet. Ett bibliotek lånar endast ut till vuxna i utbildningssyfte, ett har bara Hergés samlade verk och ytterligare ett har förflyttat albumet från barnhyllan till vuxenavdelningen. Det betyder att det i slutändan bara är tre bibliotek av tjugotre redovisade som svarar ja på frågan utan att ha vidtagit någon speciell åtgärd. (Bygden 2012; Peruzzi 2012)

”Gärna debatt men inte censur” är Åmåls biblioteks ställning i frågan. (Peruzzi 2012)
Kollegorna Annika Andersson och Kristine Vince kommenterar:

Vi för ständigt diskussion om böckers innehåll men då oftast ur en debatterande synvinkel [...] Vi tycker att man får se på böckerna som ett tidsdokument och i stället lära sig något av den historiska utvecklingen. Det är ju samma ’problem’ med till exempel Pippi [...].
(Peruzzi 2012)

När Aftonbladet kontaktar kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth angående undersökningen kommenterar hon utvecklingen med att hon inte är överraskad. ”Jag anser dock att ökad kunskap och kritiskt tänkande hos läsaren är en bättre väg att gå [...]” (Nelson 2012)

Det börjar här stå klart att det inte bara råder oenighet i agerande mellan bibliotek i landet utan att det också finns en oenighet bibliotekarier emellan till hur det är tänkt att de ska förhålla sig till censur och i detta specifika fall relaterat till det vi betraktar som barnlitteratur.

De kommunala biblioteken är däremot inte de enda som plockar bort Tintin från sina hyllor. Rederi Styröbolaget har efter påtryckningar från en upprörd förälder som finner albumet stötande, nedvärderande och stereotypiskt, valt att avlägsna albumet från sitt utbud. (Mattsson 2012) Styröboladets VD Bertil Karlsson tycker det är viktigt att respektera kunderna:

Vi är ju kollektivtrafik, inget bibliotek. Det är viktigt att vi är neutrala och inte har något som väcker anstöt eller är politiskt, rasistiskt eller sexistiskt [...]. (Mattsson 2012)

Rutiner ska nu ändras, informerar han. Det bibliotek som tidigare ansvarat för utbudet ska förse företaget med en lista över de böcker som finns tillgängliga. ”På så sätt kan vi sätta ner foten om det är något som går emot vår syn på läget”, avslutar Karlsson.
(Mattsson 2012)

”Debatten kring misshaglig litteratur är sannerligen inte ny.” Det är så hon uttrycker sig, Riksbibliotekarien Gunilla Herdenberg på KB, Kungliga biblioteket. Varefter hon påpekar att kontroversiella böcker och stöldbegärlig litteratur ofta varit samma sak. Att politisk korrekthet skulle ha större inflytande i dag än tidigare motsätter hon sig: ”Jag tycker inte det. Min mamma var också bibliotekarie och när jag var tonåring så var Pippi Långstrump olämplig. Sådant här kommer och går. ”Kontroversiell litteratur ska finnas på bibliotek. Skulle vi rensa ut alla koloniala skildringar av det slaget som Tintinböckerna så skulle en massa litteratur försvinna.” Men också Herdenberg medger att barnlitteratur är speciell och att en gränsdragning är alltid svår att göra. (Cederskog 2012)

Intressant nog verkar frågan om censur och bibliotek vara någonting som sammanför politiker. Liksom Lena Adelsohn Liljeroth som vid ett tidigare tillfälle i samband med Aftonbladets undersökning av Sveriges bibliotek uttryckt att censur inte är rätt väg att gå (Nelson 2012), uttrycker sig också folkpartisten Madeleine Sjöstedt sig på ett liknande vis i debatten:

För mig som liberal finns biblioteken till för att tjäna allmänheten. Biblioteken ska inte vara ett politiskt instrument för att få människor att tänka på ett visst sätt utan vara ett verktyg och en resurs för människor att tänka själva. (Sjöstedt 2012)

Sjöstedt (2012) menar också att det finns anledning att stanna upp när en institution som Kulturhuset står för censurering inte bara av ett seriealbum utan ser en möjlighet där det går att plocka bort allt en enskild person anser vara opassande:

Det handlade alltså inte om några enstaka verk utan om att en konstnärlig ledare på landets största kulturhus vill se en översyn av all litteratur oavsett målgrupp. Hur trångt det politiska nålsögat skulle vara framgår av att alla Tintinalbum, även de anti-fascistiska, rensades ut. (Sjöstedt 2012)

Sjöstedts text var ett svar till krönikören Malin Ullgren, som tidigare kritiserat Sjöstedts agerande i debatten: ”Yttrandefriheten och anklagelserna om censur används för att

begränsa Behrang Miri själv – hans litteratursyn godkänns inte.” (Ullgren 2012) Ullgren ifrågasätter också varför borttagandet var fel? Med ett refererande till barnboken *Pyttans A-B och C-D-lära* som magasinerats på grund av sina rasistiska kommentarer argumenterar hon:

Bland Stockholmsfolkbibliotek finns ”Pyttan” i magasin. Man får beställa fram den om man vill låna. Men utifrån reaktionerna på Behrang Miris bortsortering av Tintinalbum från en avdelning på Kulturhuset i Stockholm förra veckan undrar man om det räcker att ”Pyttan” bara finns i magasin. Den kanske borde ställas fram bland böckerna med få meningar i, så att barn från tre års ålder kan plocka den fritt? Vuxna ska inte ”censurera” barnlitteratur, eller hur var det? (Ullgren 2012)

”I några timmar levde vi i tron att Tintin skulle förvisas från Kulturhusets ungdomsbibliotek TioTretton.” Dagens Nyheter fortsätter med att diskutera kring urval och att det är väsentligt för ett fungerande bibliotek. Det behöver inte vara något fel i det. Det är inte heller på något sätt en oviktig fråga vilken litteratur som våra barn kan ta del av. Men var går gränsen mellan urval och censur? (Dagens nyheter 2012c)

Behrang Miri anser att Tintin visar stereotypa bilder av icke-européer. När det gäller ”Tintin i Kongo” har han förstås rätt. [...] Men just detta album fanns inte på hyllorna på TioTretton. Det var alltså de andra, mindre kontroversiella Tintinäventyren som skulle bort. (Dagens Nyheter 2012c)

Även om Behrang Miri i slutändan var tvungen att backa i frågan om att botanisera i bibliotekets hyllor, har diskussionen i allra högsta grad fortsatt.

Litteraturens funktion är inte enbart att skapa känslor av identifikation och igenkänning. Att läsa skönlitteratur är ett individuellt bildningsprojekt, ett sätt att stillasittande utforska världen, historien och det mänskliga psyket. (Dagens Nyheter 2012c)

Författaren Torbjörn Elensky (2012) är inne på samma spår:

Givetvis är det viktigt att skydda barnen, men detta måste främst vara föräldrarnas ansvar. Ett bibliotek är inte till för att uppfostra barn, det är till för att ge dem hjälp och vägledning till självständig intellektuell utveckling, och däri ingår snarare att låta dem läsa och ta del av en så vid litteratur som möjligt, och att bearbeta denna genom samtal och gemensamma studier. (Elensky 2012)

Samhället idag, menar Elensky (2012), genomsyras av en ”modern, mer subtil, censur” som inte nödvändigtvis ”kan kallas censur i den hårda meningen”. Det här betyder att funktionen och slutresultatet förblir detsamma, någonting görs mer svårtillgängligt för allmänheten i stort, skillnaden är bara att det genomförs på ett omärkligt sätt. Att trycka en kontroversiell författare men i en mycket begränsad upplaga efter vilken boken praktiskt taget är omöjlig att få tag i, skulle vara en del av denna sortens censur:

Desto viktigare då att vi har tillgång till välfyllda folkbibliotek. Dessa demokratins grundpelare, som sprider upplysning, kunskaper, stimulerar till kritiskt tänkande och självständighet hos medborgarna. (Elensky 2012)

Åsa Linderborg (2012) tar sig an ämnet från ett annat håll. Hon menar att det är inget fel på debatter i sig, men när vi gör det är det viktigt att vi förstår vad vi diskuterar innan vi gång på gång väljer att använda samma argument. Det hon syftar på är de återkommande argumenten kring yttrande- och tryckfriheten i Sverige där människor generellt verkar tro att det är fritt fram att framföra vilka åsikter som helst, när tryckfrihetsförordningen i själva verket sätter gränser för vad som är okej eller inte.

Vi som försvarar Tintins plats på Kulturhuset måste alltså komma med andra argument. Som historiker lärde jag mig värdet av att bibliotekens samlingar är så fullständiga som möjligt. Bara där kan årtusenden av mänskligt tänkande rymmas utan retuscher. (Linderborg 2012)

Linderborg (2012) menar liksom många av de tidigare debattörerna att kontroversiell litteratur ska finnas på biblioteken. Även om de är magasinerade.

Titlarna tillhör världslitteraturen, alla ska kunna ta del av och ställning till dem. Alternativet är att bara den som har råd att gå till bokhandeln kan bli fullt informerad om kulturhistoriens ideologiska vindlingar. (Linderborg 2012)

Finns det inte också anledning att fråga sig varför viss rasism verkar vara mer acceptabel? Samma kulturchef som tidigare plockat bort en ”antisemitisk” serie från sin dagstidning, står nu till försvar för ett seriealbum där enda skillnaden är att den inkluderar svarta istället för judar, menar Linderborg (2012).

Slutligen så kommer vi till en annan intressant aspekt av debatten. Jan Gradvall (2012) är inte den första att kommentera att just albumet om Tintin i Kongo (2004) aldrig funnits på Kulturhusets barn- och ungdomsavdelning TioTretton. Den kunde därför rimligen inte plockas bort och därmed censureras. Såväl Madeleine Sjöstedt som Torbjörn Elensky, Åsa Linderborg och Dagens Nyheter har uppmärksammat denna något märkliga detalj i sina texter. Gradvall är däremot den första som ägnar sin text helt och hållet till att uppmärksamma felaktigheter till själva grunden i debatten. (Dagens Nyheter 2012c; Elensky 2012; Gradvall 2012; Hergé 2004; Linderborg 2012; Sjöstedt 2012)

Gradvall (2012) tycker också det är av vikt för debatten att veta att Hergé tidigt bad om ursäkt för seriealbumet. Tintin i Kongo (2004) förbjöds från att sälja av Hergé och det belgiska förlaget under 1950-talet med respekt för de afrikanska kolonier som börjat frigöra sig. (Hergé 2004) Det var på Zaires (f.d. Kongo) egen begäran som man åter valde att börja trycka det.

Behrang Miri påstod i samma intervju att det finns andra fördomsfulla skildringar i Tintinalbum som ”araber som sitter på flygande mattor”. Detta existerar inte i ett enda Tintinalbum, däremot i Ture Sventon-böckerna. (Gradvall 2012)

Det kan också vara värt att notera att ”Tintin består, liksom alla tecknade serier, av karikatyrer”. Andra grövre karikatyrer som Hergé porträtterar är operasångare, vetenskapsmän, sjökaptener och även till en viss utsträckning indianer. Indianer skildras dock inte mer fördomsfullt av Hergé än till exempel Hollywood vid denna tidpunkt. (Gradvall 2012)

Tycker du att Tintin är rasistisk? Frågan ställs till ett antal personer i olika åldrar på olika platser i Sverige och publiceras i Aftonbladet dagen efter artikeln med Miri, den 26 september. Av de fem som svarar är det bara en som svarar ja. Tomas Bolme, skådespelaren som gett Tintin sin röst här i Sverige, tycker absolut att ”Tintin i Kongo” är rasistisk och att ”man borde trycka en ny upplaga”. Av de som svarat nej är svaret generellt att man inte uppfattat någon rasism eller funderat över det. Carl Norberg, student från Kalmar menar dock att de inte är rasistiska för ”serierna är ju skrivna för länge sen. Då var det inte samma normer som i dag.” (Aftonbladet 2012)

Ett mönster som framträder genom konversationen av artiklar, framför allt genom uttalanden om bibliotek och kommentarer från bibliotekarier själva, är att det inte verkar finns några generella riktlinjer för bibliotek i Sverige angående censur. Inte heller verkar det finnas en gemensam förståelse eller överenskommelse om vad censur är. Uttalanden från bibliotek runt om i Sverige vittnar snarare om en förvirring där åsikterna är delade och härstammar från personliga ställningstaganden av bibliotekarierna själva. Det klagas heller inte vem det är i slutändan som tagit beslutet om vad som censureras i de fall där bibliotek aktivt har plockat bort böcker.

5.1.3 Argumentation

Efter att ha gått igenom de tillgängliga artiklarna för vår undersökning kan vi se en viss gruppering av de argument som använts.

När det kommer till debatten kring barns förmåga eller oförmåga att kunna hantera det de läser så har argumenten varit något polariserande. Behrang Miri menar att barn tar in information okritiskt och att det därför är viktigt att vi begränsar vilken sorts litteratur de får ta del av. Han får medhåll från Malin Ullgren, bland annat, som uttrycker ett

raljerande missnöje över människors kritiska hållning till bortplockandet av Tintin, framför allt politikern Madeleine Sjöstedts debatterande. Ullgren är raljerande i den mån att hennes deltagande i debatten framför allt ligger i ett sarkastiskt förslag om att återintroducera redan borttagen barnlitteratur som klassats som rasistisk i ett försök att bevisa att människors upprördhet är absurd. Om än något mer diplomatisk i debatten får Miri också medhåll från Paul Tenngart, docent i litteraturvetenskap, som menar att i fråga om Tintin så är det inte alla album som ska finnas tillgängliga för barn och ungdomar, men så är också mycket av det vi i dag klassar som barnlitteratur problematisk. (Olsson 2012; Söderling 2012; Ullgren 2012)

På andra sidan av diskussionen är argumenten att barn i allra högsta grad är tillräckligt intelligenta för att kunna sätta sig in i det de läser, reflektera över det och kunna sätta in det i olika sammanhang. Det är vuxna som ängslas i för stor utsträckning över kategorin barnlitteratur. Dock verkar de flesta vara överens om att barnlitteratur är viktig att diskutera då kategorin är speciell i och med att den riktar sig direkt till barn. (Cederskog 2012; Dagens Nyheter 2012b; Dagens Nyheter 2012c; Elensky 2012; Gunneberg 2012; Nelson 2012)

När det kommer till litteraturen menar Behrang Miri att inte bara barnlitteratur borde ses över, utan även litteratur för vuxna. Litteratur som upprätthåller rasism och nedvärderande stereotyper borde sällas ut för att göra plats för karaktärer och berättelser som inspirerar och som kan föregå med gott exempel. I detta får han visst medhåll från de bibliotek som redan sorterat ut Tintin ur sitt sortiment som menar på att Tintin, på grund av sitt rasistiska innehåll, inte håller kvalitetsmässigt. Den förälder som påverkade rederi Styröbolaget att plocka bort Tintin album var av åsikten att innehållet var stötande. (Mattsson 2012; Peruzzi 2012; Söderling 2012)

Insändaren från Henrik Scheutz i Hässelby, för övrigt den enda texten från en privatperson som vi kunnat se i det material vi har undersökt, är mycket upprörd över att det argumenteras för att litteratur ska censureras på grund av att innehållet inte är politiskt korrekt och menar på att det är att begränsa yttrandefriheten. Han får medhåll från Björn Wahlberg, Tintins svenska översättare, som menar på att det uppstått någon sorts moralpanik i kontexten av diskussionen kring Stina Wirsén. Wahlberg är också en av få som kallar borttagandet av Tintin för censur. (Gunneberg 2012; Scheutz 2012)

Riksbibliotekarien Gunilla Herdenberg tycker inte att vi är mer politiskt korrekta i dag än vad vi har varit förut. Hon tycker att diskussion är bra men att även kontroversiell litteratur har sin plats på sitt bibliotek. Biblioteket behöver nödvändigtvis inte skylta med den, men den ska finnas där. Om de skulle, som i den här kontexten, plocka bort allt som kan anses vara stötande i relation till kolonialism skulle en mycket stor mängd litteratur behöva plockas bort. Fler bibliotek instämmer i detta, liksom ett flertal debattörer där den generella åsikten är densamma; det är aldrig en lösning att förbjuda istället måste vi skapa miljöer som gör det enklare att diskutera och debattera den här sortens litteratur. Odlå kritiskt tänkande. Vi måste försöka lära från vår historia istället för att försöka gömma undan den. Åsa Linderborg är också en av de som instämmer i att vi måste förhålla oss till historien och enda sättet att göra det på är genom att ha en plats där alla människor kan ha möjligheten att ta del av tidigare författarskap. Hon invänder dock mot användandet av argument om yttrande- och tryckfrihet eftersom att det inte är applicerbart. Här handlar det istället om att vi alla på jämlika villkor ska ha tillgång till vårt gemensamma kulturella kapital. (Cederskog 2012; Elensky 2012; Linderborg 2012; Nelson 2012; Rubin 2012)

Argument som uppkommit speciellt i relation till begreppet censur och användandet av det är argumentet om att censur på Kulturhuset i Stockholm har skett, inte för att bibliotekarier har ansett det vara rimligt att plocka bort Tintin, utan för att det har varit Behrang Miris personliga åsikt att så ska ske. Att han heller inte verkar uppfatta problemet med att uttala sig om att fler böcker ska plockas bort, från såväl barn- som vuxenavdelningen. Det finns också en underliggande ironisk ton om att Miri plockar bort Tintin men med glädje framhåller andra problematiska författarskap. (Dagens Nyheter 2012c; Elensky 2012)

Något som står klart i debatten är att biblioteket argumenteras kring väldigt idealiserat:

Desto viktigare då att vi har tillgång till välfyllda folkbibliotek. Dessa demokratins grundpelare, som sprider upplysning, kunskaper, stimulerar till kritiskt tänkande och självständighet hos medborgarna. (Elensky 2012)

Torbjörn Elensky fortsätter:

Ett bibliotek är inte till för att uppfostra barn, det är till för att ge dem hjälp och vägledning till självständig intellektuell utveckling, och däri ingår snarare att låta dem läsa och ta del av en så vid litteratur som möjligt, och att bearbeta denna genom samtal och gemensamma studier. (Elensky 2012)

Även om detta är två specifika citat från en debattör är det vad alla som diskuterar bibliotek som institution återkommer till. Bibliotek ska inte censurera för de står för det fria ordet, de ska tjäna allmänheten och vara en resurs för människor att tänka självständigt. De är till hjälp genom sitt vida utbud, även om detta utbud till viss del finns att hitta i magasinet. Det är på våra bibliotek som grunden till demokratin vilar. (Dagens Nyheter 2012b; Elensky 2012; Linderborg 2012; Sjöstedt 2012)

5.1.4 Påverkansfaktorer

Påverkansfaktorer, eller faktorer i mening att övertyga, är i retorisk mening till för att förstärka en eller flera poänger i det argument en person för fram. Vi använder oss av termerna *ethos*, *logos* och *pathos* för att hänvisa till dem. *Ethos* innebär att framhålla karaktären av den som argumenterar. Detta är någonting som debattören gör under den specifika perioden av debatten eller i en specifik artikel i syfte att förstärka sin egen poäng. *Pathos* är när vi försöker nå fram till de som lyssnar eller läsare genom att få dem att känna en specifik känsla. Vanligtvis är detta mer framgångsrikt när det är ett ämne som genuint också berör talaren med de känslor den vill förmedla. *Logos* är vädjan till förnuftet. Det är en rationell bevisföring där någon kan ge konkreta exempel i relation till det debatterade ämnet. (Lindqvist Grinde 2008, ss. 77-78, 79-81, 88)

Om vi börjar med urvalets rubriker har vi försökt att gruppera ett flertal exempel under någon av de tre ovannämnda faktorerna. *Ethos* influerade rubriker vi kunnat hitta är först och främst notiserna som rapporterar om domstolen i Belgiens beslut om att fria Tintin. Alla är någon variant av ”Domstol friar ’Tintin i Kongo’”. Användandet av ordet domstol ger automatiskt intrycket av lag och ordning, på alla sätt associerbart med karaktär. ”Biblioteken ska inte vara ett politiskt instrument” säger Madeleine Sjöstedt

och vinner genast poäng som politiker. Birgitta Rubins ”Utrensningen väcker dubbla känslor hos mig” är inte känslös utan ärlig i sin framtoning. Säkerligen en position som många människor kan känna igen sig i under liknande debatter där problemet är tydligt men svaret inte kommer lika lätt. Under förmiddagen den 25 september 2012 kommer en artikel där ”Kulturhuset backar om Tintin”. Rubriken är på många sätt intressant eftersom att det uppenbarligen är hela Kulturhuset i Stockholm som nu skrivit under på att det som skett var ett misstag. Användandet av metonymi som trop innebär ofta att vi likställer ting med ett större begrepp. I detta fall får Kulturhuset företräda svensk kultur och dess politiska ståndpunkt och genom att låta Kulturhuset ”backa”, framstår det desto tydligare att Behrang Miris misstag bara var en enskild persons misstag, utan relation till Kulturhuset. (Dagens Nyheter 2012b; Lindqvist Grinde 2008, s.259; Rubins 2012; Sjöstedt 2012)

Pathos greppet används mycket framför allt dagen debatten startar, men det är också starkt relaterat till alla rubriker som hänvisar till bibliotek och censur generellt. ”Tintinböcker kastas ut från Kulturhuset”. Den rubriken i något olika former relaterande till Kulturhuset såväl som bibliotek förekommer åtta gånger. ”Tintinnitus” som rubrik är på samma gång en underhållande metafor, en trop som är en benämning på ett likhetsförhållande till något man vill säga, och samtidigt ett förmedlande av en trötthets- eller obehagskänsla baserad på att alltid vara omgiven av ljud. Också här, en mycket relaterbar känsla till att vara omgiven av en aldrig sinande källa av ljud. Slutligen ställer Malin Ullgren en obekvämlig retorisk fråga som får läsaren att reflektera över om det är så enkelt som att allt blir bra bara för att ett par seriealbum ställs tillbaka på hyllan: ”Tintinalbumen är tillbaka och kampen för demokratin är vunnen. Eller?” (Gradvall 2012; Lindqvist Grinde 2008, s.258)

Rubriker influerade av logos visade sig vara något svårare än andra att hitta. Det vi letade efter var rubriker som syftar till ett förklarande innehåll, ett försök att informera läsaren för att klargöra den pågående debatten. Med den här sortens rubriker står det klart redan från början att det finns ett resonemang mer än bara en poäng i texten. Svårigheter att hitta den här sortens rubrik är möjligtvis för att de kommer så långt ifrån de klickbetes inspirerade rubrikerna det bara går. I vårt urval hittade vi endast en. ”Hårfin gräns mellan ansvar och censur”, (Cederskog 2012; Elensky 2012; Linderborg 2012; Olsson 2012)

När vi överblickar debatten som helhet diskuteras till stor del bibliotekets roll i samhället och vem som egentligen har ansvar för barns läsande. Så länge diskussionen förhåller sig till bibliotekets roll i relation till censur är konversationen i stor utsträckning rationell om än något idealiserande. Så fort frågan inkluderar barn övergår det rationella många gånger över till känslosamma argument. Det rationella kan vi se exemplet i Madeleine Sjöstedts och Lena Adelsohn Liljeroths deltagande som politiker. De förhåller sig båda till bibliotekets funktion i sina uttalanden och ser till sakfrågan, med den underliggande tanken att demokrati innebär tillit till att varje medborgare förstår egenansvaret som följer med sådana rättigheter.

Inte helt oväntat har alla retoriska förstärkningar i form av ethos, pathos och logos använts för att förstärka de egna argumenten. Det som kan vara extra intressant är just att diskussionerna förts av personer som alla haft en något högre position i samhället. Detta har gjort att kategorin ethos varit av stor betydelse. Inte bara i vilka som deltagit, utan också hur de erkänner varandra i debatten. Till största del har bara sakämnet berörts och inte debattören. Naturligtvis finns det alltid undantag.

Malin Ullgren, kritiker och krönikör, hänvisar till Madeleine Sjöstedt, folkpartistisk politiker, som någon som samlar sina styrkor för att underminera andra personers ståndpunkter. Sjöstedt själv refererar till Ullgren som en person som endast trasslar in sig i sina egna argument utan att kunna få till en sammanhängande poäng. Katti Hoflin som var den som först kom med idén om ungdomsbiblioteket Tiotretton, och som själv vid tidpunkten för debatten arbetar som verksamhetschef på Dunkers kulturhus i Helsingborg, kommenterar Behrang Miri indirekt genom sin uttalade lättnad över Tintin albumens återgång till bibliotekshyllorna samt att det inte är en lösning att försöka gömma problematik som vi istället borde diskutera. (Dagens Nyheter 2012b; Sjöstedt 2012; Ullgren 2012)

5.1.5 Barnens roll i debatten

Då vårt fokus i denna uppsats framför allt ligger på diskussionen om censur med barnet i fokus, har vi undersökt hur många artiklar som inkluderat den aspekten. Av de 30

artiklar vi läst, är det 16 artiklar som diskuterar barnlitteratur och barns förmåga eller oförmåga till förståelse.

Av de 16 artiklar som benämner barn och censur är det 10 artiklar som på olika sätt uttrycker en rädsla för att barn är alltför lättpåverkade, okritiska eller måste skyddas med olika medel. Det är över 60 procent. Inte alla förespråkar censur i den mening att böcker ska plockas bort helt från biblioteken, däremot finns det en genomgående tanke om att någon sorts ålderskategorisering är att föredra då barn behöver uppnå en viss grad av mognad för att kunna förstå och hantera det de läser. Något vi uppfattat i vår tolkning av materialet men som inte uttrycks explicit, är att detta verkar gälla även om det skulle finnas en förälder närvarande. Att det är själva exponeringen för innehållet i sig som kräver en viss timing i förhållande till barnets utveckling.

För de som diskuterar barnlitteratur från perspektivet att inga böcker ska censureras, formuleras argumenten i en kontext av att de ser en förälder närvarande som hjälper till att informera om innehållet och som diskuterar det med sina barn. Barn ska upplysas med hjälp av information och samtal, genom den sortens diskussion kan de utvecklas och förstå världen bättre.

Endast 2 av de 16 artiklarna argumenterar kring det faktum att barn är intelligenta nog att kunna läsa på egen hand. Att barns förmåga till kritiskt tänkande ofta underskattas.

Det vi däremot sett i debatterande är att det talas om barn utan en riktigt definition om vilken ålderskategori det talas om. Om vi kategoriserar barn som något vi är upp till tonårstiden påbörjas har vi ett åldersspann på minst 12 år att förhålla oss till. Det framgår i artiklarna genom vissa uttalanden att det syftas på yngre barn, men vi anser att det är viktigt att belysa det faktum att det förblir ett abstrakt argument så länge ingen konkretiserar vem det gäller och varför. Abstrakt på så sätt att argumentet endast används i syfte att påverka och inte att informera. Frågan är viktig att diskutera, men det borde då i debatten involveras personer som på olika sätt har en annan förståelse för barns utveckling och förståelse.

5.2 Barnböcker

Urvalet av barnböcker kunde sorteras under fyra olika kategorier. Äventyrsböcker, böcker relaterade till att börja skolan, intressen och livet hemma med familj och vänner. Äventyrsböckerna inkluderar uppdrag och mysterier, men även de andra tre kategorierna som fokuserar på barnets verkliga värld och upplevelse innehåller komponenter av problemlösning i olika utsträckning. Kåreland (2015, s.53) skriver att det hierarkiska synsätt som ofta appliceras på barnlitteratur bör ifrågasättas. Barnlitteratur är föränderlig, komplicerad och rymmer många olika genrer som är i behov av kategorisering och bör därför betraktas som fullt jämbördig med det vi i dag refererar till som vuxenlitteratur.

5.2.1 Utsatthet/problemlösande

Första delen i serien om Handbok för superhjältar (2017) är ett exempel på en sådan situation där karaktären sätts på prov och måste lösa problemet själv. Boken handlar om Lisa som tvingas bo hos sin mormor ett tag för att hennes mamma jobbar i en helt annan stad. I skolan blir Lisa mobbad varje dag av ett killgäng. De retar henne för att hon har stora öron och springer efter henne så fort hon ska gå hem. En dag tar hon sin flykt undan killarna in på biblioteket där hon hittar en bok som lyser upp bland alla andra böcker. (Våhlund & Våhlund 2017)

Boken finns inte med i bibliotekets system men bibliotekarien säger att Lisa kan ta den med hem ändå. Boken hon hittat berättar om hur man blir en superhjälte och det är också här som äventyret börjar. Lisa går från att vara mobbad för sitt utseende och inte tro på sig själv till att bygga upp ett självförtroende och känna att hon behövs för den här världen. (Våhlund & Våhlund 2017)

Ett annat exempel på problemlösning är boken Nelly Rapp och gastarna i skolan (2017). Boken tar sin början när Nelly och hennes kompis Valle ger sig ut på cykelsemester. Deras lärare från monsterakademien har givit dem ett tips om en nedlagd skola som de kan slå läger vid över natten. Natten blir dock allt annat än vad de väntat sig när ett skrik kommer inifrån skolan. Nyfikenheten tar över och inne i skolan möts de av en gammal lärare i skepnad av ett spöke som försöker lära tre bångstyriga gästar till elever

att räkna och läsa. Han berättar att detta är hans slutgiltiga uppdrag innan han äntligen kan få vila i frid. Nelly och Valle försöker hjälpa spöket genom att ta över undervisningen vilket inte är det lättaste. Ihärdigt fortsätter de trots allt att kämpa för att kunna ge läraren den frid han så länge längtat efter. (Widmark & Alvner 2017)

5.2.2 Närvaro av föräldrar eller andra auktoriteter

Även om de böcker vi läst ofta inkluderar och fokuserar på barn i en viss ålder som generellt finns att hitta ute i bokens läsarkrets, så är vuxna alltid närvarande. Det kan vara som föräldrar, lärare, grannar eller andra vuxna som jobbar inne i staden där barnen bor. I 10 av böckerna är de vuxna med för att hjälpa barnen på ett eller annat sätt. Det finns dock tillfällen när de vuxna inte är de stöttande utan de som framstår som skrämmande och/eller farliga. Ibland vill de vuxna inget annat än att göra det svårt för barnen som i Cirkusdeckarna och julbocksmysteriet (2017). När huvudkaraktärerna Kaspar och Katinka i hittar brottslingarnas hemliga väg under jorden blir de plötsligt inlåsta i en cell. Tillsammans lyckas de komma på en plan och rymma därifrån vilket leder till att de skyldiga slutligen kan gripas. (Höjer & Lökvist 2017)

Monstret och människorna (2017) är ett tydligt exempel som belyser vuxnas beteenden. Boken handlar om Frank som bor med sina monsterkompisar under ett bibliotek. Frank har också en ”vanlig” familj bestående av hans mamma, pappa och bror. De vet inte om att Frank är en av monstren vilket han vill ska förbli hemligt. Han vill inte att de ser annorlunda på honom och börjar hata honom. (Strandberg & Falkenheim 2017)

Människorna har skapat en hatkampanj mot monstren. De demonstrerar och vill inget annat än att monstren ska försvinna eller dö. En möjlig tolkning skulle kunna vara att monstren är invandrare och människorna är rasisterna. Monstren försöker leva ett så normalt liv som möjligt medan människorna har andra planer för dem. Demonstrationer genomförs och de bränner ner biblioteket som är monstrens gömställe. Boken belyser mycket om hur viktigt det är att vara sig själv trots att man kanske inte är som alla andra. (Strandberg & Falkenheim 2017)

5.2.3 Miljöer

Dagtid är en vanlig miljö att låta berättelsen utspelas sig på i böcker. Antingen i skolan, hemma eller ute i staden. En del författare har medvetet valt att placera sina karaktärer och de situationer som uppstår under kväll eller natt. *Ninja Timmy och de förlorade sångernas kammare* (2017) utspelar sig mycket när det är mörkt ute. I mörker kan vilka faror som helst gömma sig. Boken utspelar sig inte bara under natten utan utspelar sig också till stor del i underjorden, en miljö liksom natten är mörk och gömmer sådant som vi vanligen inte ser. Det blir ett långt äventyr som leder ner i underjorden där de hittar hemliga gångar för att leda dem till det slutgiltiga, nämligen sångernas kammare. (Tamm 2017)

Det tunna svärdet (2017) utspelar sig delvis nattetid. I boken får vi följa Sasja vars mamma dör och hans resa till Dödens rike för att få tillbaka sin förälder. Med på resan får han sällskap och på resan mot dödens rike utsätts de för många olika utmaningar som att ta sig förbi onda vakter, gå över farliga floder och övertyga främlingar att ljuga så de inte blir upptäckta. Tillsammans tar det långsamt steg för steg framåt genom att möta sina rädslor och på så sätt komma närmare sitt mål. (Nilsson 2017)

5.2.4 Representation av etnicitet/kön

Etnicitet och religion har förekommit och särskilt i *Boken om att börja skolan* (2017). Här får några elever med utländsk härkomst specialundervisning i sitt hemlands språk. De får också kliva fram till tavlan och skriva sina namn med sitt hemlands bokstäver och även med västerländska bokstäver. (Bross & Göthner 2017)

I skolan är alla jämlika och alla jobbar efter sina förutsättningar vilket kommer fram tydligt i Bross bok. Bross är också själv lågstadielärare vilket man kan urskilja i hennes böcker då hon pratar utifrån egna erfarenheter om hur det är att arbeta inom skolväsendet. Bross gör heller ingen indelning av karaktärerna, att någon är bättre än någon annan utan alla befinner sig på samma nivå. Alla vill så gärna lära sig nya saker och tycker skolan verkar spännande med en massa nya klasskamrater och en fröken som verkar snäll. (Bross & Göthner 2017)

6. Resultat

Här kommer vi att redovisa för våra resultat från analysen av de utvalda artiklarna och böckerna i relation till den tidigare forskningen och teorin.

6.1 Artiklar och tidigare forskning

I den tidigare forskningen undersökte vi mer om bibliotekets funktion i samhället. Diskussionen som fördes av de bägge författarna kan sammanfattas i att bibliotek kan inte, och ska inte, vara en plats utan provocerande innehåll. Bibliotekets funktion är att finnas för alla, som en samlingspunkt för många av de tankar och idéer som florerat genom tiderna. Biblioteket är en grundpelar för demokrati. Det måste dock finnas bättre riktlinjer för bibliotekarier och bibliotek att förhålla sig till för en mer gemensam idé kring hur man ska förhålla sig till censur.

I analysen av våra utvalda artiklar ser vi tre olika versioner av argument där det första håller med det den tidigare forskningen har visat. Intressant nog visar vår analys att författaren Torbjörn Elensky använder samma uttryck till och med. ”Grundpelare för demokrati.” Ett något mer försiktigt argument ställer sig bakom vikten av biblioteks öppenhet men menar också att öppenheten fortfarande fungerar även om viss litteratur förpassas till magasinering. Huvudsaken är i slutändan att den finns att tillgå. Åsa Linderborg menar att debatten i förlängningen inte handlar om inskränkningar i yttrande- eller tryckfrihet, snarare är det hela en klassfråga där det kulturella kapitalet, världslitteraturen, ska få fortsätta vara tillgänglig för alla på samma villkor. Motsättande argument håller fortfarande med i sak om bibliotekets viktiga roll i samhället, men just därför menar de, är det viktigt att urval görs. Dessa urval är inte censurering utan ett steg i att biblioteket ska komma att bli en gemensam plats för grundläggande respekt för alla. Ur denna synpunkt var Behrang Miris handlande rättfärdigat. Debattörer med denna argumentering går också med på att magasinering kan vara en lösning, så länge som litteraturen blir svårare att tillgå.

I vår analys kunde vi också se att det finns en problematik i att det även här i Sverige inte riktigt verkar finnas några gemensamma riktlinjer bibliotek emellan för hur

situationer liknande denna ska hanteras. Även mellan bibliotekarier skiljer sig tankar och idéer åt där professionell utövning och personlig åsikt kan vara svår att hålla isär gällande censur. Kommunikationen dem emellan och utåt genom media, i detta fall tidningar, visar på att beroende på var du bor och vilken bibliotekarie som jobbar på just det biblioteket kan tillgänglighet på böcker variera.

Ett annat utfall av analysen visar på en stark idealisering av biblioteket som institution och rollen som det spelar för oss medborgare och för vår möjlighet att delta i det svenska demokratiska samhället. Det är i relation till denna tilltro till vår demokrati och vår svenskhet som Åsa Linderborg argumenterar för att vi måste förstå att en demokrati inte bara innebär rättigheter utan också skyldigheter. Yttrande- och tryckfrihet uppmanar inte alla att säga vad som helst och när som helst. Eller att man får stå oemotsagd. Visserligen uppmanar de medborgare till att alltid våga säga ifrån eller debattera, men aldrig på bekostnad av en annan grupp människor.

Margareta Rönnberg menar i sin studie om barns exponering för stereotypa figurer att barn i största möjliga utsträckning ska ha tolkningsföreträde i fråga om vad bilder berättar, då barns kultur är annorlunda jämfört med den för vuxna. Vuxna lägger in en helt annan betydelse i vad de ser. Stereotypiska figurer ska problematiseras, men så länge det är den vuxna debatten som är problematisk så har den en större inverkan på hur barn betraktar bilderna än någonting annat.

I vår analys är det framför allt Paul Tenngart, docent i litteraturvetenskap och Gunilla Herdenberg, riksbibliotekarie på Kungliga biblioteket som problematiserar barns läsning på ett nyanserat sätt i förhållande till förståelse. Båda menar på att barn är en annorlunda mottagare jämfört med en vuxen och att vi måste förhålla oss till det, men att vi ständigt kan lära oss göra bättre genom konstruktiva debatter. Kontroversiell litteratur behöver kanske inte skyltas med, men det ska alltid finnas en möjlighet att få tag i den. En möjlighet att omvärdera litteratur är att antingen flytta dem från barn- till vuxenhyllor eller magasinera böckerna.

Lena Kårelands forskning får oss framför allt att förstå att genom historien har kulturen och samhällets förändringar alltid mer eller mindre påverkat barns läsning och barns litteratur. Beroende på hur vi har betraktat barnet så har samma komponenter påverkat

hur vuxna valt lämplig litteratur för deras behov. Barnets behov har ofta varit likvärdigt med samhällets förväntningar på det. Hon menar också på att det är viktigt att komma ihåg att ett barns föräldrar inte är de enda som bär ett ansvar för att diskutera problematisk litteratur. Skolan som institution i samhället har en stor och viktig roll i barns liv.

Kårelands forskning ser vi speglad i vår egen analys på två sätt. Det ena är diskussionen om att albumen med Tintin ska betraktas som en produkt av sin tid. Med det menas att de inte går att problematisera, snarare att de borde göras det och gärna i direkt konversation med barn från en lämplig ålder. Det andra är diskussionen om vilken litteratur som är lämplig för barn i dag och detta relaterat till att vi vill att våra barn och ungdomar ska växa upp intresserade av att politiskt och socialt ta del av det demokratiska samhälle vi har. Samtidigt är vi rädda för att introducera dem för tankar och idéer som strider mot de rådande i samhället.

Som vi kommenterar i analysen är det också märkligt många i högre positioner som deltar i debatten och knappt någon genomsnittlig medborgare. Inte heller några barn tillfrågas om Tintin eller debatten, så kopplat till Kårelands forskning och i motsättning till Margareta Rönnberg diskuteras och tas det beslut om barns litteratur över huvudet på de som ska läsa den.

6.2 Artiklar och teori

Enligt dagordningsteorin är det medierna som sätter agendan och berättar för resten av världen vad som är viktigt att diskutera just nu, genom att berätta om världen på ett specifikt sätt. För att medierna ska få så stort förtroende som möjligt är det viktigt med en rapportering som generellt är av intresse för allmänheten, vilket oftast är ämnen som är viktiga för de själva som individer. Den politiska dagordningen berör oftast politiska beslut eller politiska partiers specifika frågor. En ytterligare nivå till dagordningsteorin är den så kallade attributdagordningen. Där dagordningsteorin fokuserar på *vad* som är viktigt att berätta, fokuserar attributdagordningen på *hur* medier berättar saker i syfte att påverka medborgares sätt att tänka.

När intervjun med Behrang Miri publicerades hade året 2012 redan haft ett antal debatter gällande rasism och censur. Bara dagar innan var Stina Wirsén det stora konversationsämnet. Det var vad medierna hade att förhålla sig till, den upplevelse av året hittills som de visste att de flesta var medvetna om. När vi sätter det i en kontext att medier nu vill hitta någonting som allmänheten generellt är intresserade av får de en kombination av både en fortsättning på den pågående rasism debatten, censur i handling samt en diskussion om att vi inte är tillräckligt rädda om våra barn. Vad väljer då media att berätta om? Rubrikerna berättar om hur Tintin blivit bannlyst och kastats ut från Kulturhuset. Hur väljer media att berätta om det? Med dramatiska metaforer om hur Tintin blivit "bannlyst" och "utkastad" från Kulturhuset för att skapa känslor, kan vi bokstavligen se framför oss hur Behrang Miri inte bara nöjer sig med att plocka böckerna ur hyllan. Vi föreställer oss också hur han ställer sig i ingången till Kulturhuset, tar så mycket sats han klarar av innan de slutligen slungas ut ur huset för att aldrig återses igen. Enda gången under debatten som något dramatiseras på samma sätt är när Aftonbladet "avslöjar" listan på alla de bibliotek som redan innan debatten "gömt undan" Tintin i Kongo (2004). (Hergé 2004)

Här anser vi det också vara lämpligt att redovisa för vad analysen visade för rubriker generellt. Som vi diskuterade under påverkansfaktorer var det svårt att hitta rubriker influerade av logos, detta naturligtvis eftersom att den sortens rubriker inte är lika tilldragande för läsaren att klicka sig in på. Rubriker med stark pathos prioriteras till stor del, följt av ethos präglade rubriker.

Rubrikerna visar också vad som skulle kunna kallas för vägledning i vad som är den korrekta åsikten. Som exempel kan vi ta dag ett för debatten. Miris artikel publiceras och rubrikerna som används är i stort sett likadana och fortsätter se likadana ut så fort tidningarna återkommer till ämnet. Tintin "kastats ut". Synonymer som används är "bannlyst", "tas bort", Tintin "nobbas" eller "göms undan". Sammanlagt är det bara två rubriker som nämner ordet "censur" och en går så långt som att benämna det som en "utrensning". Oavsett vilket ord som används i det metaforiska avvisandet är det tydligt att händelsen inte är förenlig med hur "vi", i denna kontext medias representation av samhällets medborgare, betraktar den kulturella politiken och detta är tidningarna inte sen att klargöra.

Gestaltningsteorin handlar om att utforma något på ett visst sätt. Det är ett sätt att försöka organisera eller strukturera information på ett sätt som skapar vissa associationer hos den som tar del av texten.

Här ser vi många drag till den analys vi har gjort av retoriken i form av påverkansfaktorer. Många av de som deltar i debatten strukturerar sina argument väl för att få dem att framstå som rimliga och rationella, medan också en del avsiktligt har byggt upp sina texter i det vi tidigare tog upp i analysen som raljerande exempel. Metaforer har använts för att förstärka pathos argument. Det har dels handlat om att gestalta den egna personen eftersom att de flesta som deltagit har gjort så i viss utsträckning av en yrkesroll men det har också handlat om att gestalta en bild för läsaren av det författaren föreställer sig med utgångspunkt från debatten.

6.3 Barnböcker

När det kommer till analysen av barnböcker har vi kunnat se att förståelse för olika problematiska situationer är av vikt. Också hur dessa problem kan lösas och gärna hur de kan lösas tillsammans med andra. Vare sig det handlar om situationer som är relaterat till barnets verkliga värld eller en värld producerad enbart ur författarens fantasi, får barnet möjlighet att uppleva många svåra och ibland skrämmande situationer. Det skrämmande är inte heller alltid händelser, som mobbing, utan kan också vara att den miljö som omger karaktären är ytterst osäker. I många fall får barn också möta andra barn som måste försöka hantera vuxna som med intention ger sig på dem. Men barn, precis som vuxna, är också intresserade av kontroversiella ämnen. Ämnen som kanske är tabubelagda men som manar till skratt.

Fislandet (2017) tar upp just ett av dessa ämne. Här får vi bekanta oss med Märta som är mycket intresserad av fisar. Hemma på sitt rum har hon ett eget fiskkontor där hon samlar fisar i glasburkar och ställt upp dem prydligt på hyllan. Fors belyser detta i boken någonting som är helt normalt, något som alla gör men ändå finns det folk rynkar på näsan. (Forss & Ileby 2017)

Det finns också utmaningar av normer som att det exempelvis är tjejer som blir superhjältar. Detta är vanligen en manlig figur men i *Handbok för superhjältar* (2017) är det Lisa som är superhjälten vilket visar att tjejer också kan vara starka. Att det inte alltid är någon som behöver komma till undsättning utan ibland måste man vara sin egen hjälte. I boken *Modemysteriet* (2016) om Lasse och Majas detektivbyrå är det Lasse som gillar mode och kläder och vill ställa upp i stadens modevisning. Maja själv kunde inte bry sig mindre om det när Lasse visar upp sina kreationer han skapat för henne. (Våhlund & Våhlund 2017; Widmark & Willis 2016)

Vår tanke med att undersöka barnböcker till denna analys var för att vi ville försöka se, om inte en direkt koppling till Tintin, men om det gick att urskilja teman som kunde anses vara provocerande för barn ur ett vuxet perspektiv. Om det fanns teman som utmanar barn att reflektera och skapa åsikter. Detta tycker vi att vi hittat. Som vi nämnt kan vi inte jämföra dessa teman i samma utsträckning till problematiken med rasism i Tintin eftersom att de flesta författare i dag är vaksamma i hur de porträtterar karaktärer, men det visar fortfarande på att argument som att barnböcker ska censureras på grund av barns otillräckliga tankeförmåga kanske inte håller hela vägen ut. Det kan också vara värt att nämna att dessa teman för en del barn också är en representation, något vi inte alltid vill tänka på. Kanske är det inte troligt att många barn träffar på vuxna som låser in dem i celler, men där emot att barn i kontexten av sitt eget liv ofta får uppleva såväl skrämmande händelser som interaktioner med vuxna de har i sin närhet.

6.4 Avslutande diskussion

Vår huvudsakliga frågeställning för den här uppsatsen är: ”På vilka sätt är debatten kring Tintin, censur och barns förmåga att hantera kontroversiell litteratur intressant för vår förståelse för betydelsen av hur vi använder språk för att kommunicera?”. Har det gått att besvara den frågan och vad är i så fall svaret?

Bergström och Boréus (2012, s.23) benämner diskurs som en viss sorts användning av språk för en specifik social praktik. På normal svenska kan vi beskriva det som att vi i samhället använder oss av vissa ord eller uttryck när vi pratar om ett specifikt ämne. Det finns en viss riktning som är mer lämplig att ta i en debatt än andra. Detta refererar vi

ofta till som normer. Om vi ser det i kontext till vår uppsats, vår analys av debatten kring censur och i relation till vår teoretiska grund av dagordningsteorin exempelvis går det att se genom medias rapportering vad som är norm och inte. I det här fallet att fördöma försök till censur.

Det går också i debatten, genom argumenten, att se andra normer vi anser vara viktiga i en demokrati. Yttrandefrihet, tryckfrihet, tillgänglighet oavsett social ställning i samhället men också idealiseringen av institutioner likt bibliotek.

I debatten hörs bara vissa röster. De som deltar är de allra flesta från högre positioner. Det står också klart och tydligt att det inte är önskvärt att inkludera barn i samtalet, trots att de är kring dem debatten i slutändan delvis handlar om.

Att rubriksättning är viktig är kanske inte så överraskande genom linsen av dagordningsteorin, men det har ändå varit intressant att se hur påverkansfaktorer har använts för att påverka och intressera läsaren.

Hur vi använder ord spelar roll. Det är en hårfin skillnad på urval och censur, på att kasta ut och plocka bort och slutligen så är det en stor skillnad på ett riktigt och rimligt urval och personliga åsikter.

6.5 Förslag på fortsatt forskning

Någonting annat intressant att undersöka vore att titta på i vilka sammanhang barn diskuteras och på vilka sätt. Hur uttrycker vi oss om barn och när anser vi det vara väsentligt att inkludera dem?

7. Referenser

- Aftonbladet* (2012). Tycker du att Tintin är rasistisk?, 26 september, s. 36.
- Bergström, G & Boréus, K. (2005). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Bergström, G & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, G & Boréus, K. (2012). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Bergström, G & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Bross, H. & Göthner, E. (2017). *Boken om att börja skolan*. Stockholm: Bonnier Carlsen.
- Brännström, L. (2012). Tintin kastas ut från Kulturhuset. *Expressen*. 25 september. <https://www.expressen.se/nyheter/tintin-kastas-ut-fran-kulturhuset/>
- Bundy, F. (2004). Public libraries should offend everyone... Does yours? *APLIS*, 17(4), s.167.
- Bygden, S. (2012). Aftonbladets lista: Kommunerna som ratar Tintin. *Aftonbladet*. 4 oktober. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/ngmw2d/aftonbladets-lista-kommunerna-som-ratar-tintin>
- Cederskog, G. (2012). ”Biblioteken kan inte hålla på att rensa ut”. *Dagens Nyheter*, 26 september, s. 5.
- Dagens Nyheter* (2012a). Bakgrund: Tintin och rasismen, 25 september. <https://www.dn.se/dn-bok/bakgrund-tintin-och-rasismen/>
- Dagens Nyheter* (2012b). Kulturhuset i Stockholm backar om Tintin, 25 september. <https://www.dn.se/dn-bok/kulturhuset-i-stockholm-backar-om-tintin/>
- Dagens Nyheter* (2012c). Med Tintin ut i världen, 26 september, s. 4.
- Elensky, T. (2012). Hårfin gräns mellan ansvar och censur. *Svenska Dagbladet*. 10 oktober, s. 12.

- Forss, C. & Ileby, A. (2017). *Fislandet*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Gustafsson, I. (2012). Tintin-böcker kastas ut från Kulturhuset. *Aftonbladet*. 25 september. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article15497718.ab>
- Gradvall, J. (2012). Tintinnitus. *Expressen*. 6 oktober, ss.6-7
- Gunneberg, G. (2012). Tintin-översättare: Moralpanik och censur. *Svenska Dagbladet*, 25 september. <https://www.svd.se/tintin-oversattare-moralpanik-och-censur>
- Hergé. (2004). *Tintin i Kongo*. Stockholm: Bonnier Carlsen.
- Höjer, D. & Lökvist, S. (2017). *Cirkusdeckarna och julbocksmysteriet*. Sundbyberg: Bokförlaget Semic.
- I jultomtens verkstad* (1932) [film]. Regissör: Wilfred Jackson. USA: Walt Disney Productions.
- Jensen, R. (2004). The myth of the neutral professional. *Progressive librarian*, 24, ss. 28-34. <http://www.progressivelibrariansguild.org/PL/PL24/028.pdf>
- Kjørup, S. (2009). *Människovetenskaperna. Problem och traditioner i humanioras vetenskapsteori*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Kåreland, L. (2015). *Skönlitteratur för barn och unga. Historik, genrer, termer, analyser*. Lund: Studentlitteratur.
- Linderborg, Å. (2012). Ska svarta så ut med mer än judar? *Aftonbladet*, 7 oktober, s. 5.
- Lindqvist Grinde, J. (2008). *Klassisk retorik för vår tid*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindstedt, I. (2017). *Forskningens hantverk*. Lund: Studentlitteratur.
- Liten Skär och alla små Brokiga* (2012) [film]. Regissör: Stina Wirsen. Sverige: L Edition Entertainment Film AB.
- Mattsson, A. (2012). De plockar bort Tintin-boken från hyllorna. *Expressen*. 9 oktober. <https://www.expressen.se/gt/de-plockar-bort-tintin--boken-fran-hyllorna/>

- Nelson, O. (2012). Jag är inte överraskad. *Aftonbladet*, 4 oktober.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/article15549283.ab>
- Nilsson, F. (2017). *Det tunna svärdet*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Olsson, E. (2012). Inte fel att ta bort Tintin i Kongo. *Svenska Dagbladet*, 25 september.
<https://www.svd.se/inte-fel-att-ta-bort-tintin-i-kongo>
- Peruzzi, B. (2012). Var tionde bibliotek gömmer undan Tintin i Kongo. *Aftonbladet*. 4 oktober. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article15549383.ab>
- Rubin, B. (2012). Utrensningen väcker dubbla känslor hos mig. *Dagens Nyheter*, 29 september, s. 5.
- Rönnerberg, M. (2013). *-Lilla hjärtat är en mullvad! -Nä, en penguin! En studie av kontroversen kring Stina Wiréns filmfigur*. Visby: Filmförlaget.
- Scheutz, H. (2012) Tintin ett tidsdokument. *Expressen*. 26 mars, s. 5.
- Sjöstedt, M. (2012). Biblioteken ska inte vara ett politiskt instrument. *Dagens Nyheter*, 5 oktober, s. 7.
- Stockholm TT Spektra. (2012). Disney klipper bort svart docka. *Svenska Dagbladet*. 14 december. <https://www.svd.se/disney-klipper-bort-svart-docka>
- Strandberg, M. & Falkenheim, S. (2017). *Monstret och människorna*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Strömbäck, J. (2014). *Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation*. Lund: Studentlitteratur.
- Svanell, A. (2012). Avgångskraft efter tårtkalas. *Svenska Dagbladet*, 17 april.
<https://www.svd.se/avgangskrav-efter-tartkalas>
- Söderling, F. (2012). Tintin bannlyst på Kulturhuset. *Dagens Nyheter*. 25 september, s. 4.
- Tamm, H. (2017). *Ninja Timmy och de förlorade sångernas kammare*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Torén Björling, S. (2012). "Tintin i Kongo" friad i Belgien. *Dagens Nyheter*, 14 februari, s. 50.

Ullgren, M. (2012). Tintinalbumen är tillbaka och kampen för demokratin är vunnen. *Dagens Nyheter*, 3 oktober, s. 2.

Våhlund, E. & Våhlund, A. (2017). *Handbok för superhjältar. Del 1: Handboken*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Widmark, M. & Alvner, C. (2017). *Nelly Rapp och gästarna i skolan*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Widmark, M. & Willis, H. (2016). *LasseMajas Detektivbyrå: Modemysteriet*. Stockholm: Bonnier Carlsen.